

En stor pave synger på sidste vers

Pave Johannes Paul II overtog sit embede i 1978
og har dermed tjent sin kirke længere
end nogen anden pave i nyere tid.
Nu, hvor paven er indlagt og henvist
til et tavshedens og lidelsens vidnesbyrd,
opleves samlingen om ham meget stærkt

Af Erling og Vivian Tiedemann

Da vi under en efterårsferie i Frankrig i 1978 åbnede bilradioen for at høre, om der var "hvid røg" på Peterspladsen, var vi lige så forbavsede som dem, der stod på pladsen. En polsk kardinal var den 16. oktober blevet valgt – men hvem var han, som nu skulle påtage sig at bære Peters tunge nøgler og være "Guds tjeneres tjener", som en gammel, men stadig aktuel pavetitel lyder?

I dag ved stort set alle, hvem Johannes Paul II er. Det er den pave, der nær var omkommet ved et attentat i 1981, men som uforfærdet fortsatte med at rejse jorden rundt og række hånd til både katolikker og ikke-katolikker – og som har levet med og overvundet det helbredsmæssige knæk, som skuddene på Peterspladsen gav ham.

Det er nu ham, som vedstår sig sin svaghed og ikke gør forsøg på at skjule den. Tværtimod er han et levende vidnesbyrd om, at verden ikke kun er for de raske og de stærke, men at også den, der er svag, kan bruges til at løfte store byrder.

Selv om Johannes Paul stadig lever, er det allerede til at forudse, at han vil gå over i kirkehistorien som en "stor" pave. "Frygt ikke!", var de første ord, vi over radioen hørte ham sige, da han var blevet valgt, og menneskefrygt har heller ikke været en styrende faktor i hans måde at være pave på.

Han har tværtimod ikke været bange for at tale den politiske verden imod, hvis den – på den ene eller den anden måde – truede med at begrænse friheden. Før han blev biskop, var Karol Woityła universitetslærer, og tanke- og ytringsfrihed har ligget ham stærkt på sinde. Men samtidig har han

heller ikke været bange for at stå fast på, at ingen kan fungere som officiel talsmand for kirken, hvis vedkommende fornægter dens tro og blot fremfører personlige meninger.

Netop fordi den nuværende pave er præget af frygtløshed og en afgrundsdyb tillid til, at Gud er med sin kirke, har han heller ikke været bange for at komme til at fremstå om "fundamentalist", "reaktionær", "out-dated" – eller hvad der nu alt sammen siges af mennesker, der har en rent sociologisk tilgang til troens liv, og for hvem begrebet "forpligtende sandhed" i troens verden ikke rigtigt siger noget.

Netop tanken om at skulle være en sandhedens tjener og at skulle "styrke sine brødre" (som Jesus sagde til Peter) har optaget Johannes Paul meget. Derfor har han også været et fyrtårn for mange – også uden for den katolske kirke – der synes, at kristenheden flakker forvirret rundt og knap nok længere ved, hvad der er Kristus-troens kernesandheder.

Ikke mindst opleves paven som en reel "papa" for de mange unge, som i disse dage, hvor han er syg, samles i stort tal til vågeaftener for at bede for ham. De lever måske ikke altid i overensstemmelse med, hvad han siger, men de fornemmer, at der er mere sandhed i dét, han siger, end i deres egen måde at leve på, og derfor hænger de ved ham.

Man skal derfor ikke undre sig over, at pave Johannes Paul er enormt populær blandt det store flertal af katolikker, som er spredt ud over jorden. Nogle antager måske, at denne popularitet skyldes en særlig sans for public relations og evne til at iscenesætte sig selv – og har man som lille Kay i H.C. Andersens eventyr fået en troldsplint i øjet, kan man måske heller ikke se andet.

Pavens popularitet stikker imidlertid meget dybere og skyldes utvivlsomt også, at han af et ærligt hjerte har krævet retfærdighed, frihed, kvinders ligestilling, menneskerettigheder og ikke mindst fred.

Pave Johannes Paul er teolog, men han er også filosof og digter, og livet igennem har han været optaget af en kristen antropologi, et kristent menneskesyn, som har gjort det muligt for ham at anskueliggøre kristentroens moralske aspekter på en måde, der formår at gå i dialog med den moderne verden.

Hans pavelige rundskrivelser, der solidt bygger på Andet Vatikankoncil, vil blive stående som milepæle i kirkens forkyndelse. Det må dog tilføjes, at Johannes Paul har en tendens til at skrive lovlig langstrakt og med et alt for højt lixtal. Derfor er mange af hans tekster heller ikke blevet læst i ønskeligt omfang, hvad der imidlertid ikke har forhindrede nogle, der ikke fik dem læst, i at gå i rette med deres indhold.

Som bekendt er paven polak. Gennem de første knap 60 år af sit liv er han blevet dybt præget af sit folks historiske erfaringer. Han blev født kun to år efter, at Polen atter var blevet et selvstændigt land efter gennem 123 år at have været fjernet fra verdenskortet. Og han tilbragte sin ungdom under en nazistisk undertrykkelse og sin manddom under en tilsvarende kommunistisk.

Det har alt sammen givet Johannes Paul en klar forståelse af kulturens og religionens betydning for en nations overlevelse. Det polske sprog og den kristne tro var så dybt rodfæstet i folket, at de totalitære politiske systemer måtte give op.

Derfor ved Johannes Paul også, at det ikke er ydre pres, men indre opløsning af grundlæggende værdier, som kan true et folk – og en kirke. Han forstår familiernes afgørende betydning for et bæredygtigt samfund, og han ser klart den sammenhæng, der er mellem ægteskabernes vanskeligheder og de vanskeligheder, som tårner sig op for samfundet som sådant – ikke mindst for de unge, som fremtiden skal bygge på.

For paven er det myndige menneske ikke det "frigjorte" menneske, som bygger sit liv på sand og tumler rundt i en mere og mere ødelagt tilværelse. Det myndige menneske bygger derimod sit liv på den ægte klippegrund, der ikke giver efter for tidens mediepres og krav om tilpasning til en hvilken som helst udvikling.

Johannes Paul er dermed en solid eksponent for det syn på menneske- og samfundsliv, som Andet Vatikanconcil udtrykte i den store erklæring "Gaudium et spes" (Glæde og håb). Det er ingen tilfældighed, at den nuværende pave valgte dobbeltnavnet Johannes Paul: Johannes som Johannes den 23., der havde indkaldt koncilet, og Paul som Paul VI, der havde fuldført det og stået for den første tids opfølgning.

Meget stod imidlertid tilbage, og det er således den nuværende paves fortjeneste, at den katolske kirke fik en ny kirkelov, som omsætter koncilets kirkeforståelse i praktiske regler – blandt andet om lokale bispekonferencer og synoder på verdensplan.

Det er også i Johannes Pauls tid, at den katolske kirke har fået et klart og gennemskueligt regelsæt for behandlingen af læresager, der bl.a. gennem større offentlighed giver nutidens teologer langt større retssikkerhed end fortidens.

Når Johannes Pauls nekrolog en dag skal skrives – og den dag kommer jo desværre – vil imidlertid ikke mindst hans åbning af kirken over for andre kristne kirkesamfund og endda over for andre religioner blive fremhævet.

På sit sygeleje har paven modtaget hilsener fra mange kristne kirkeledere, og repræsentanter for jøder og muslimer har i de seneste dage henvendt sig på Gemelli-klinikken i Rom med anmodning om dér på stedet at kunne bede for paven til den fælles Gud. Og beder de også om, "at alle må være ét", at krig og vold må stoppe, og at splittende kræfter må komme til besindelse og lægge deres hadefuldhed bag sig, så kan de være sikre på, at det er en bøn efter den gamle paves hjerte.

Erling Tiedemann er tidligere formand for Det etiske Råd og redaktør på Katolsk Orientering. Sammen med sin kone, Vivian, er Erling Tiedemann pt. bosat i Rom, hvor ægteparret sammen har forfattet dagens kronik